

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1923 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län jämte en i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 8 januari 1923 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1923—1924 har Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden samma dag, punkt 9, föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra reservationsanslag å 54,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 11—14 i åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *A. Olsson* i Mora och *Gust. Andersson* i Rasjön väckt motion (nr 100), vari hemställts, att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts hemställan om anslag för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län måtte uttala, att för berörda utredning böra, förutom de sakkunniga, som i propositionen angivas, tillkallas jämväl representanter för den praktiska erfarenheten bland länets jordbrukande befolkning.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»I årets statsverksproposition (andra huvudtiteln, punkt 9 sid. 11 nr 3)

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 6 saml. 14 häftet. (Nr 17—18.) 1

föreslås riksdagen att till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra reservationsanslag å 54,000 kronor.

Ett nytt initiativ har härmed tagits till ordnande av de egenartade jordförhållandena i Dalarna.

Närmast skulle övervägas, vilka lagstiftningsåtgärder kunna finnas tjänliga i syfte huvudsakligen att inom länet befordra en lämplig ägosammandragning.

Detta syfte torde vinna understöd av envar, som har kännedom om olägenheterna av den mångenstädes i Dalarna för långt drivna ägosplittringen. Särskild tillfredsställelse måste möta departementschefens upprepade understrykande av, att frågornas lösning måste sökas under största möjliga hänsynstagande till de för Dalarna säregna förhållanden och under beaktande av de från ortsbefolkningen framförda synpunkterna.

Den som känner folkstämningen i jordfrågan i Dalarna nödgas emellertid, med allt erkännande av det nu föreliggande förslagets syfte, sätta i fråga, huruvida den planerade utredningen, sådan den i propositionen skisserats, öppnar utsikt till uppnående av ett resultat, som kan bli tillfredsställande och i varje fall motsvara utredningskostnaderna.

Arbetet med utredningen är tänkt att verkställas av en ledamot av högsta domstolen med biträde av någon yngre jurist samt av lantmätare. Men även om på detta sätt den högsta kvalificerade juridiska arbetskraft kan för den föreliggande uppgiften erhållas, skall det säkerligen för denna möta betydande svårigheter att intränga i Dalarnas säregna och tilltrasslade jordförhållanden. Och även om arbetet resulterar i ett, kanske i flera hänseenden förtjänstfullt lagförslag, är därmed ingen säkerhet given för möjligheten att vinna länets jordbrukande befolkning för samma lagförslag. Kommissionen för Dalarnas indelning i skifteslag, vilken numera förklarats vilande, erbjuder ett lärorikt exempel på omöjligheten att genom en ensidigt sammansatt kommitté bereda väg för en förbättring av Dalarnas jordförhållanden. En ensidigt juridiskt inriktad utredning skulle med största sannolikhet leda till ett negativt resultat, alldeles som den ensidiga lantmätareutredningen. Icke ens jurister och lantmätare i förening torde ensamma kunna nämnvärt befordra en lösning av de jordproblem i Dalarna, som sedan länge påkallat lagstiftningsens uppmärksamhet. För den, som har erfarenhet om dessa problem och som känner huru väsentligt olika de uppfattas av den jordbrukande befolkningen, står det klart, att här föreligger en fråga, som är i lika hög grad praktisk-psykologisk som den är en juridisk eller lantmäteri-fråga.

Med hänsyn härtill synes det icke blott välbetänkt men nödvändigt att söka från början vinna orsbefolkningens egen medverkan till utarbetande av förslag, som kunna, särskilt genom en lämplig ägosammandragning, möjliggöra en förbättring av länets jordförhållanden. För den nu planerade utredningen under juridisk ledning bör därför också i anslutning härtill anlitas den praktiska sakkunskap, som äger erfarenhet om och förtrogenhet med länets säregna jordförhållanden och som uppbares av den jordbrukande befolkningens förtroende.

Skulle härav följa någon kostnadsökning för den planerade utredningen, torde denna för nästa budgetår kunna bestridas av det anslag, som under nionde huvudtiteln beviljas till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Något ökat anslag torde sålunda vid bifall till denna motion icke erfordras för det nu ifrågavarande utredningsarbetet.»

I likhet med departementschefen anser utskottet, att de i Kopparbergs län rådande egenartade jordförhållandena göra det ofrånkomligt att åtminstone tillsvidare hålla ifrågavarande län utanför den för landet i övrigt avsedda jorddelningslagstiftningen. Frågan om ordnande av jordförhållandena i Dalarna synes ock utskottet, med hänsyn till att de för varje år, som går, bliva alltmera tilltrasslade, icke böra ställas på framtiden, utan torde, på sätt departementschefen förordat, ett utredningsarbete böra snarast möjligt igångsättas, avseende i första hand plan för vinnande av en lösning av frågan genom åtgärder, som i största möjliga mån anknyta sig till nuvarande förhållanden. Då utskottet sålunda finner sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om medels anvisande för ändamålet i fråga, vill utskottet emellertid framhålla angelägenheten av, att frågans lösning sker under hänsynstagande till från orsbefolkningen framförda synpunkter.

*Utskottets
yttrande.*

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utredningsarbetet verkställas av en ledamot av högsta domstolen med biträde av någon yngre jurist samt av lantmätare. I likhet med motionärerna anser emellertid utskottet starka skäl tala för att härvid jämväl redan från början den praktiska sakkunskap, som står att vinna från ortbefolkningens sida, anmodas medverka för uppgiftens lösning. Utskottet får sålunda förorda, att vid utredningens igångsättande representanter för länets jordbrukande befolkning tillkallas.

Vad slutligen det av Kungl. Maj:t äskade anslaget beträffar, har utskottet icke funnit skäl till erinran mot anslagsbeloppets beräkning, och får utskottet alltså tillstyrka anvisandet av detsamma. Utskottet förutsätter emellertid, att kostnaderna, så långt möjligt är, begränsas.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

- a) att riksdagen må till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län för budgetåret 1923—1924 bevilja ett extra reservationsanslag å 54,000 kronor; samt
- b) att herrar Olssons i Mora och Anderssons i Rasjön ovanberörda motion må anses besvarad genom vad utskottet här ovan anført.

Stockholm den 15 februari 1923.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *C. J. G. Swartz*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *O. U. B. Olsson*, *C. G. Ekman*, *J. Nilsson* i Malmö, *E. A. Hallin*, *I. Bergman*, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *A. R. Rooth* och *C. Johansson* i Hälsingborg samt

från andra kammaren: herrar *O. H:son Waldén*, *C. B. Jansson* i Falun, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *S. Bengtsson* i Norup, *J. D. Norman*, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *O. Nilsson* i Örebro, *S. E. Ljungkvist*, *S. Persson* i Fritorp, *C. Lindskog* och *A. Wikström*.

Reservation

av herrar *J. Nilsson* i Skottlandshus, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *J. D. Norman*, *S. Persson* i Fritorp och *C. Lindskog*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Såsom statsrådsprotokollet utvisar, är Kungl. Maj:ts förevarande förslag föranlett därav, att de i Kopparbergs län rådande egenartade jordförhållandena ansetts göra det nödvändigt att tillsvidare hålla länet utanför den för landet i övrigt avsedda jorddelningslagstiftningen, och är

syftet med det särskilt för detta län nu ifrågasatta utredningsarbetet att snarast möjligt vinna en lösning av spørsmålet om jordförhållandena i länet.

Att, på sätt Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, nu upptaga frågan om jorddelning i Kopparbergs län, innan jordstyckningskommissionens under överarbetning varande, för hela riket avsedda förslag om jorddelningslagstiftning varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka. Utskottet har sålunda icke blivit övertygat om, att en särskild utredning angående jordförhållandena i sagda län för närvarande är av omständigheterna oavvisligen påkallad, och har utskottet likaledes känt sig synnerligen tveksamt, huruvida en nu igångsatt utredning kan komma att lämna något påtagligt resultat. I sistnämnda hänseende får utskottet erinra om, att den av Kungl. Maj:t den 27 februari 1920 tillkallade kommissionen för Dalar-nas indelning i skifteslag, med hänsyn till vederbörande kommuners i allmänhet visade obenägenhet för frågan, måst upphöra med sina arbeten sedan juni månad 1921 och har Kungl. Maj:t den 30 november 1922 förklarat, att kommissionens arbeten från och med nämnda dag skola vila. Då härtill kommer, att några riktlinjer för utredningens genomförande, såvitt statsrådsprotokollet utvisar, icke utarbetats samt under nu rådande statsfinansiella läge nya anslag icke torde böras beviljas, utan att så visas vara oundgängligen nödvändigt, får utskottet alltså hemställa,

I) att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke måtte vinna riksdagens bifall; samt

II) att herrar *Olssons* i Mora och *Anderssons* i Rasjön ovanberörda motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»
